

*Endelig krav om å bedre forebygging og håndtering av
dyrepåkjørsler*

Aina Winsvold
Forsker ved Ruralis

Gardermoen 25. mars 2025

Presentasjonen

- Den nye Dyrevelferdsmeldingen
- Bakgrunnsinformasjon om dyrepåkjørsler
- Tiltak og forskning:
  - Prosjektet Viltvarsling
  - Prosjektet Dyrepåkjørsler
- En nasjonal varslingsentral?
- Ønskedrømmen

Utgangspunkt: LMDs nye melding om Dyrevelferd

- Trafikkpåkjørslar av vilt og andre dyr:
- Flere departementar og underliggende etatar har sektoransvar på dette området.
- Landbruks- og matdepartementet og Samferdselsdepartementet vil legge til rette for felles innsats og samarbeid om forebygging av dyrepåkjørslar og tiltak som kan bidra til reduserte dyrelidelser knyttet til påkjørslar.
- Som en del av dette, vil LMD i samarbeid med berørte departementar og etatar, **etablere et tverrsektorielt samarbeidsforum** for forebygging og reduksjon av dyrepåkjørslar. Politi og forsikringsbransjen vil inviteres til å delta.
- Departementet vil også få utredet alternative løysningar for finansiering av kommunalt arbeid med ettersøk og håndtering av skadde og døde dyr etter påkjørslar

Meld. St. 8

(2024–2025)

Melding til Stortinget

Dyrevelferd

Dyrepåkjørsler

- Et stort og voksende problem globalt og i Norge
- Antallet dyrepåkjørsler øker i Norge
- Enighet om at det er helt nødvendig med bedre løsninger enn i dag
- Mange berøres : bileiere /førere, jernbaneaktører, togeiere, forsikringsselskap, helsesektoren, politiet, kommuner, jegere, veisentraler, nødetater / operasjonssentraler, lokalbefolkning, dyreeiere samt dyret og evt avkom
- Dyrepåkjørsler har stor kompleksitet og det å finne løsninger krever et omfattende tverretatlig samarbeid, samt flere involverte parter

Antall viltpåkjørsler øker og få tiltak hjelper

Hver eneste dag ble i gjennomsnitt over 35 elg og rådyr påkjørt av tog eller bil i fjor. Nå kan det bli aktuelt å senke fartsgrensene på noen veier i perioder.

I VEGEN: Det skjer rett som det er at elg krysser vegen. Å senke farten kan være et godt tiltak mot at de blir påkjørt.

FOTO: GEIR OLAV SLÄEN / NRK

I Sør-Odal, som har i underkant av 8.000 innbyggere, er fallviltgruppa på tre personer travel.

I tillegg til andre oppdrag, rykket de i fjor ut til 136 meldinger om påkjørte rådyr, og 35 meldinger om påkjørt elg.

Sagt på en annen måte: I gjennomsnitt rykket de ut til påkjørselsoppdrag annenhver dag.

Ola Bjørlo Strande
Journalist

Publisert 19. jan. 2023 kl. 07:14

Artikkelen er mer enn ett år gammel.

Dyrepåkjørsler tall og kostnader

- Usikkert hvor mange dyr som blir påkjørt. I Norge rundt 20 000 **registrerte** påkjørsler årlig, kun 11 arter registreres (inkl ørn). Globalt mange hundre millioner
- I Sverige årlig gj. 70 000 påkjørsler, motsvarer 60 % av alle trafikkulykker langs vei
- I Sverige 2023: Årlige samfunnskostnader på 10 milliarder langs vei, 1,5 milliarder langs jernbane
- I Norge 7 dødsulykker / 46 hardt skadde / 312 skadde i en tiårsperiode- estimert til 45 millioner per dødsfall / 25 millioner per hardt skadde
- Mange kommuner bruker mye lokale ressurser på ettersøk
- Dyrelidelse er i seg en betydelig kostnad, dårlig rettsbeskyttelse
- Viltgjerder er meget dyrt og ikke mulig å sette opp overalt, og fører til fragmentert habitat for dyrene
- Kun noen få prosent minskning vil gi store besparelser

Forskning og tiltak

Prosjektet Viltvarsling - bruk av lyd

- Mål er å finne et mobilt og effektivt varslingsystem til en forholdsvis lav kostnad
- Prosjektleder i Norge: Ruralis – Institutt for rural- og regionalforskning.
- I samarbeid med NIBIO, NTNU, SLU og EnviroPlanning
- Master studenter fra NMBU
- Norske brukerpartnerne: Bane NOR, Cargo Net, Norske Tog, Mantena, SJ og Vy.
- Finansiert av BANE NOR og Jernbanedirektoratet
- Aktive i Infrastructure and Ecology Network Europe – (IENE).
- Arbeidsgruppene: ‘Safer Railways for Wildlife Working Group (SR4WG) og ADDWS – rettet mot dyrepåkjørslar langs vei.

Startet opp med forsøk ved fôringsplasser

- Elgen viser en tydelig (statistisk sikker) og sterkere respons på naturlige skremmelyder (menneske og hund) sammenlignet med “ufarlige” lyder (hakkespett og ugle)
- Responsen er både økt oppmerksomhet, og for de fleste dyrene flukt bort fra fôringsplassen
- Samtidig var det en betydelig reduksjon i spise- og hvileaktivitet
- Vanlig toghorn hadde mye mindre effekt
- Bruk av lys viste ingen effekt

Resultat

- Elgen viser en tydelig (statistisk sikker) og sterkere respons på naturlige skremmelyder som menneske og hund sammenlignet med “ufarlige” lyder (hakkespett og ugle)
- Responsen er både økt oppmerksomhet, og for de fleste dyrene flukt bort fra fôringsplassen
- Samtidig var den en sikker reduksjon i spise- og hvileaktivitet
- Vanlig toghorn hadde mye mindre effekt
- Bruk av lys hadde ingen effekt

Forsøk flyttet til jernbanelinjene

Filming fra tog - Normal kjøring

Forsøk ovenfor tamrein langs vei

09-07 19:12:34 M 1/2 18°C

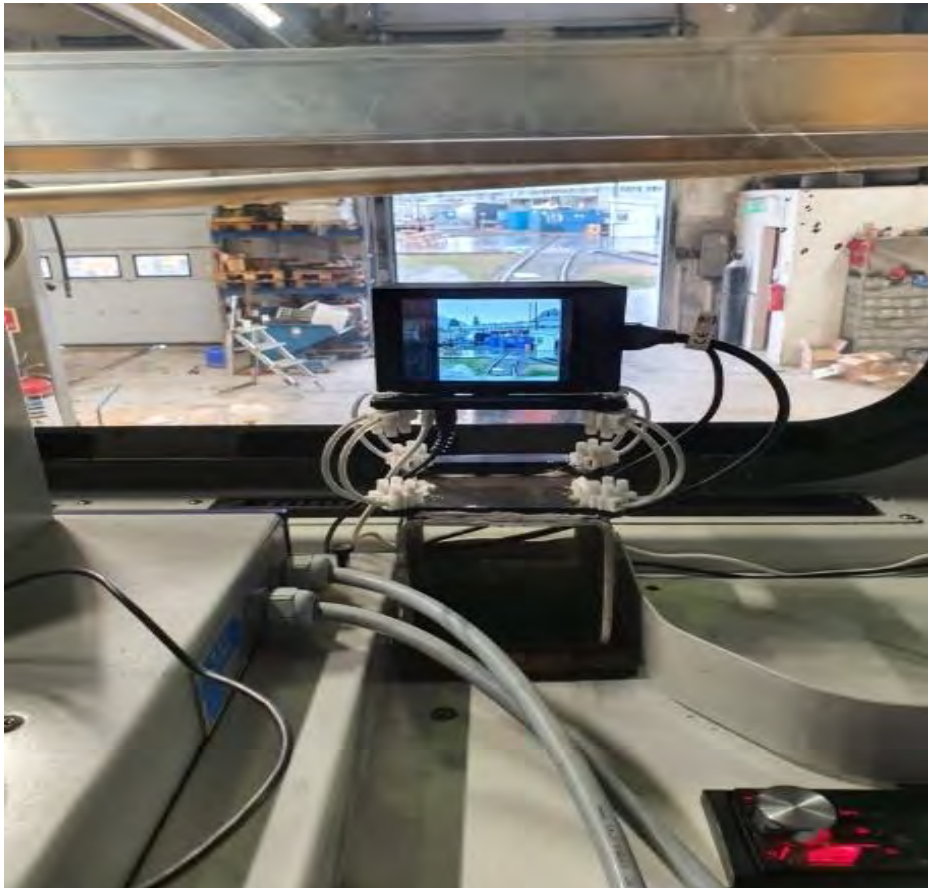
- NIBIO gjennomførte forsøk med MASS-enhetene for å forsøke å hindre at reinsdyr krysset ferister (elektriske og rørferister) langs Fylkesvei 30 og havnet innenfor sperregjerdet langs Rørosbanen
- Reinsdyrene fortsatte bevegelsen sin rett mot ferista/lydenheten når de hørte lydklippet i kun 2 % av tilfellene
- Forsøket viser at minst 93 % av filmene med reinsdyr var av dyr på vei bort fra/på tvers av lydenheten.
- Konklusjonen er at i dette forsøket har avspilling av lydklipp i de aller fleste tilfellene fått reinen til å snu/endre retning og ikke passert feristene. (Eilertsen 2024).

MASS TRIAL

RECONYA

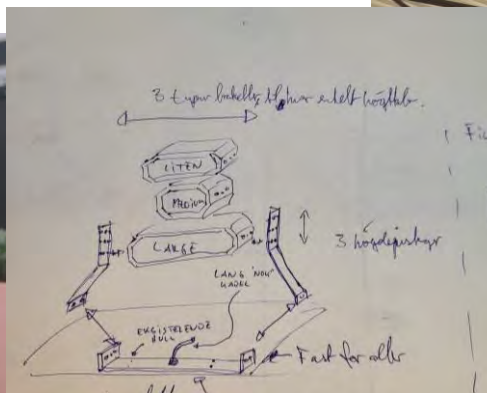
Høytaler på tog

Utstyr og monteringen

- Høytaleren er en akustisk enhet med lang rekkevidde (LRAD), designet for å sende lyd over lange avstander.
- Strengt forskrifter: Utviklet for militær bruk
- 500 meters rekkevidde, innsnevret 30 /30

- En forsterker er nødvendig, kan oppta ganske mye plass.
- Det er å foretrekke å bruke de eksisterende hullene i taket til kabinetter osv.
- Mye arbeid for å finne de beste løsningene, og for å justere, koordinere og innstille hele systemet

Mulighetene og utfordringene

- Det kan implementeres i tog og bil
- Mulighet for å benyttes ved gjerder / overganger
- Inkludere teknologi som kan detektere dyr tidlig
- Vi vet vi kan påvirke dyr til å foreta rask flukt
- Utfordringer:
  - De ulike dyrene har forskjellige reaksjonsmønstre
  - Hvordan få dyr ut av jernbanesporet i dyp snø
  - Vi må finne de riktige lydene

Toget kjørte på 10 rådyr og en elg på en natt: – Så mange dyr på ei natt er ille

Prosjektet Dyrepåkjørsler

- Bygger på et tidligere mindre forprosjekt finansiert av Forregion Innlandet som undersøkte hvordan håndteringen av dyrepåkjørsler foregår i dag, og hvordan dette oppleves å fungere for viltneemd, kommuner og fylkeskommuner
- Nye midler fra Regionale Forskningsfond for å se på muligheter for å gjøre håndteringen bedre
- Utvikles av KV System i tett dialog med Norsk Luftambulans
- Undersøker nå politiets erfaringer og tidsbruk
- Ser på mulige modeller for varslingsflyt / utvikling av software

Skadd rådyr gjekk vekesvis på berre beinstubben

Ettersøksjeger Dag Bjerkestrand trur så mange som halvparten av alle viltpåkjørsler aldri blir varsla. Nyleg avliva han eit rådyr som gjekk vekesvis på berre beinstubben.

GJEKK PÅ BEINSTUBBEN: Førre veke fann og avliva Dag Bjerkestrand eit rådyr med to svært skada bakbein. – Dyret kunne knapt gå.

FOTO: DAG BJERKESTRAND / AVERØY KOMMUNE

– Du klarar eigentleg ikkje å førestille deg korleis dyret har hatt det, seier ettersøksjeger Dag Bjerkestrand i Averøy kommune på Nordmøre.

Førre veke rykte han ut til eit rådyr som låg skadd i veggrofta, sør på øya. Det var ein tilfeldig bilist som fekk auge på dyret, som kraup inn i skogen då ho prøvde å sjå etter det.

Marius André Jenssen Stenberg
Journalist

Publisert 10. des. 2020 kl. 10:59

Artikkelen er flere år gammel.

Mål med prosjektet

- Utvikle et komplett system for varsling og håndtering av dyrepåkjørslar som skal forenkle og effektivisere
- Forbedre dyrevelferden gjennom å forkorte skadede dyr sine lidelser
- Bedre trafikkflyten og trafiksikkerheten
- Frigjøre ressurser gjennom å:
  - Avlaste politi og AMK, og eventuelt 110 (gjennom å inkludere Ecall)
  - Integrere varsling av dyrepåkjørslar i NLA sin 113-app (over 2 millioner brukere)
  - Gjennom eksakte koordinat gjøre det enklere for kommunenes fallviltjegere å finne skadede dyr

Ber bilførerar melde seg: – Det kom mageinnhald ut av munnen på geitene

Langs vegkanten stod påkøyrde og blødande geiter som heiv etter pusten. Der stod dei att hardt skadde i fleire timar før nokon melde frå.

MÅTTE BØTE MED LIVET: Det var eit vondt syn som møtte Geir Nesbakk og familien langs Berleporten i Bremanger kommune.
FOTO: TORE RØYS NESBAKK

– Det kom mageinnhald ut av munnen på geitene, så det var tydelege teikn på indre skadar. Eg fekk melding om at dei stod apatiske langs vegkanten og skalv, seier Geir Nesbakk.

Det var på måndag at telefonen til geitebonden i Bremanger ringde. Den første meldinga gjekk ut på at innringaren såg ei geit og eit kje som var skadde.

Saman med sonen heiv dei seg i bilen for å sjå etter dyra. Det skulle vise seg å vere langt verre enn kva dei trudde.

Klara Skovro Thoresen
Journalist

Solveig Svarstad
Journalist

Publisert 1. okt. 2018 kl. 23:20
Oppdatert 2. okt. 2018 kl. 11:42

Artikkelen er flere år gammel.

Resultat: Kommuners erfaringer

- Noen kommuner har et meget høyt antall påkjørsler
- Relativt stor frustrasjon i belastede kommuner over dagens system / mangel på system
- Påkjørslene innebærer store belastninger økonomisk og ressursmessig
- «*Det største problemet ved bruk av 02800 er at folk ikke når frem, og at de gir opp. Ressursbruken er altså bare én side av saken. At det ofte ikke fungerer, er langt mer alvorlig*». (Ansatt fylkeskommune i en oppfølgingsmail)
- En krevende oppgave å ha oppdaterte vaktlister / flere involvert i å lage disse

For andre vinter på rad: Dystre tall for viltpåkjørsler

Antall viltdødsfall på norske veger er doblet i løpet av de siste ti årene. Dødstallet denne vinteren nærmer seg rekorden fra fjoråret.

«FARTSETAPPE»: Jon Olav Sundli, leder for fallviltgruppen i Stor-Elvdal, sier trafikken har endret seg i løpet av de ti siste årene. Og på strekningen mellom Oslo og Trondheim er det mange som kjører fort. – Det er større trafikk og større hastighet. Årvåkenhet blant bilistene tror jeg er viktig.

FOTO: FRODE MESKAU / NRK

Både rådyr og elg har måttet bøte med livet i trafikken denne uken.

På landsbasis er hele 187 vilt antatt drept på norske veier bare i mars, ifølge Hjørteviltregisteret.

Altså på én uke.

✉ Astrid Gerds
Journalist

✉ Vibecke Wold Haagensen
Journalist

✉ Aleksander Nordengen
Brevig
Journalist

Vi rapporterer fra Stor-Elvdal

Publisert 9. mars 2023 kl. 13:07
Oppdatert 13. mars 2023 kl. 13:38

ⓘ
Artikkelen er mer enn ett år gammel.

Fallviltjegeres erfaringer

- Fallviltjegere sliter ofte med å finne nøyaktig utgangspunkt for å starte søk, det går mye ressurser bort fordi man ikke har nøyaktig utgangspunkt
- Mange dyr lider unødvendig lenge
- Det kan være vanskelig å nå frem til politiet med sitt eget prioriterte nummer

«Pussig at du ringer om dette for vi har diskutert dette, det fungerer ikke bra nok. Det er helt utrolig bra om man kan få til et bedre system. Vi kan bruke halve natten bare på å søke etter hvor skaden kan ha skjedd (Fallviltjeger).

Påkjørt gaupe forlatt i veikanten

En gaupe er avlivet etter at den ble funnet hardt skadet ved en vei i Larvik. Ingen vet hvor lenge den hadde ligget der.

AVLIVET: Gaupa hadde både bruddskader og indre skader da den ble funnet.
FOTO: LASSE KROGSTAD

Tidlig fredag morgen ble en gaupe avlivet i Tvedalen i Larvik.

Mannskap fra kommunen rykket ut etter at det kom melding om at en gaupe var påkjørt og skadet. I samråd med Statsforvalteren ble det bestemt at dyret skulle avlives.

Gaupa hadde omfattende bruddskader og indre skader, forteller Lasse Krogstad. Han er rådgiver i Larvik kommune.

– Den klarte ikke å bevege seg, men var fortsatt i live da ettersøkspersonell kom til stedet.

Altså på én uke.

Magnus Skatvedt Iversen
Journalist

Publisert 3. mars 2023 kl. 10:12

Artikkelen er mer enn ett år gammel.

Bilførere

- Ikke alle kjenner til kravet at alle dyrepåkjørslar skal meldes ifra
- Kvaliteten på stedsangivelse og informasjon vil variere ut ifra forutsetningene til føreren og stressnivå.
- Estimat at en tredjedel til halvparten av bilistene melder ikke framange av dyrene blir ikke funnet
- Mange reiser fra stedet uten å merke når de ikke får svar på telefon
- Ingen informasjon til utenlandske bilister og vogntogførere

«Vi ser også en tendens til at det er færre som melder ifra om dyrepåkjørslar, det blir ofte rapportert inn fra andre som har sett ulykken, eller at man har funnet et skadet dyr. Mange vet ikke hva de skal gjøre. Det er også mange utlendinger som ikke kjenner til at man må rapportere, man har ikke rutiner for å ringe politiet, og man har lite kunnskap om hva man skal gjøre. Det gjelder også lastebilsjåførere og andre» (Fallviltjeger).

Varselskilt mot elgfare virker dårlig

Elgskilt brukes hyppig for å advare bilister mot elgfare, men nå slår Statens vegvesen fast i en rapport at effekten av skiltingen er minimal.

KOSTER DYRT: Viltpåkjørslar koster Norge 900 millioner kroner i året. En ny rapport konkluderer med at elgskiltene har minimal effekt mot ulykker.
FOTO: KALLESTAD, GORM / SCANPIX

– Skiltene bør jo bety for trafikantene at de skal sette ned farten, men det viser seg jo i virkeligheten at det gjør de ikke, sier sjefingeniør Rolf Sevendal i Statens vegvesen i Hedmark.

Hedmark er det fylket med desidert flest elgpåkjørslar i landet. I perioden 2008 til om med 2013 ble fire personer drept og fire hardt skadd etter elgpåkjørslar. Over 4.700 elg og rådyr måtte bøte med livet, viser en ny rapport over viltpåkjørslar. Statens vegvesen bestilte rapporten for å se hva de kan gjøre for om mulig å få ned antall påkjørslar.

Ola Bjørlo Strande
Journalist

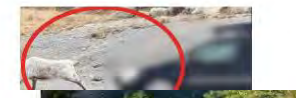

Alexander Nordby
Journalist

Publisert 23. mars 2015 kl. 07:24

Artikkelen er flere år gammel.

Politidirektoratet/ Operasjonssentral

- Deres største prioritet er å bli kvitt det enorme antallet av samtaler inn til 112. Hvorav dyrepåkjørsler utgjør en stor andel
- Årlig langt over 800 000 innringninger kun til politiets operasjonssentral - 500 til 600 kategorier for loggingen – derfor oppgis ikke konkrete tall for dyrepåkjørsler (for offentligheten)
- Har ikke oversikt over samtaler inn til 110 / 113/ 175 / kommuner og Ecall
- 112 gir nøyaktig koordinat, mens 02800 ikke gjør det
- Anbefaler sterkt at man har en siling av samtaler
- De ønsker en reel ressurs- og kostnadsoversikt
- Erfaring med store ulikheter i håndtering. Tids- og ressurskrevende og mye verdifull tid som går tapt
- Hva som plikter ved en påkjørsel er for dårlig håndtert i lovverket
- Anser at andre bør og kan håndtere dette bedre enn politiet
- De ønsker å støtte opp om casestudie og evt pilot. Anser at det er innenfor lovverket

Oppsummert: Håndtering

- Det finnes per i dag ikke et helhetlig system som håndterer påkjørsler av vilt, husdyr og kjæledyr
- Varslene går i hovedsak til politiet via telefon 02800 eller 112 som går til politiets operasjonssentral, samt 113, 110 (også ecall), 175 og kommuner
- På grunn av stor pågang kan det være vanskelig å nå frem, og mange gir opp og reiser fra stedet
- I dag merkes stedet manuelt, med et gult bånd i veikanten
- I Sverige varer en innkommende samtale om dyrepåkjørsel i snitt 5 minutter og 33 sekunder
- Årlig 65 000- 75 000 samtaler - Minimum 15 årsverk for kun å ta imot kun de samtalene
- I tillegg kommer alle samtaler som følger: kommuner, fallviltjegere, vegvesen, veterinær og beitelag ol
- Listene er ofte ikke oppdaterte
- Nationella Viltolycksrådet merker stor forskjell med personell som har kunnskap og erfaring

**Med tre barn i bilen,
smalt Bjørnar inn i elgkua**

Casestudie Operasjonssentralen Innlandet

- Operatørene skal ha et skjema liggende på skrivebordet
- Fylles i for hver gang en dyrepåkjørsel rapporteres inn
- Skal være enkelt å registrere
- Synliggjøre tidsbruk og utfordringer
- Opplevs nyttig av de ansatte som anser at de bruker svært mye tid på å håndtere dyrepåkjørsler
- Oppstart 28. januar 2025
- Tidsperiode 2 – 3 måneder

Registrering av tidsressurser brukt på Dyrepåkjørsler Dato:

Tid

Samtale med melder	Start tid:
Samtale med melder	Slutt tid:

Samtale viltnemnd / veterinær/ beitelag	Start tid:
Samtale viltnemnd / veterinær/ beitelag	Slutt tid:

Varsling

Innringing via	02800	112
----------------	-------	-----

Skadeomfang

Dyreart	Skadet	Dødt	Ukjent
Er dyret skadet eller dødt			
Utkalling av <u>falviltieger?</u>	Ja	Nei	
Behov for andre <u>nødetater?</u>	Ja hvem	Nei	
Behov for bilberging?	Ja	Nei	
<u>Viderevarslet til 175</u>	Ja	Nei	

Noen utfordringer angående håndtering av hendelsen?	Kommentar: (alvorlighetsgrad?)

Bedre håndtering av dyrepåkjørsler

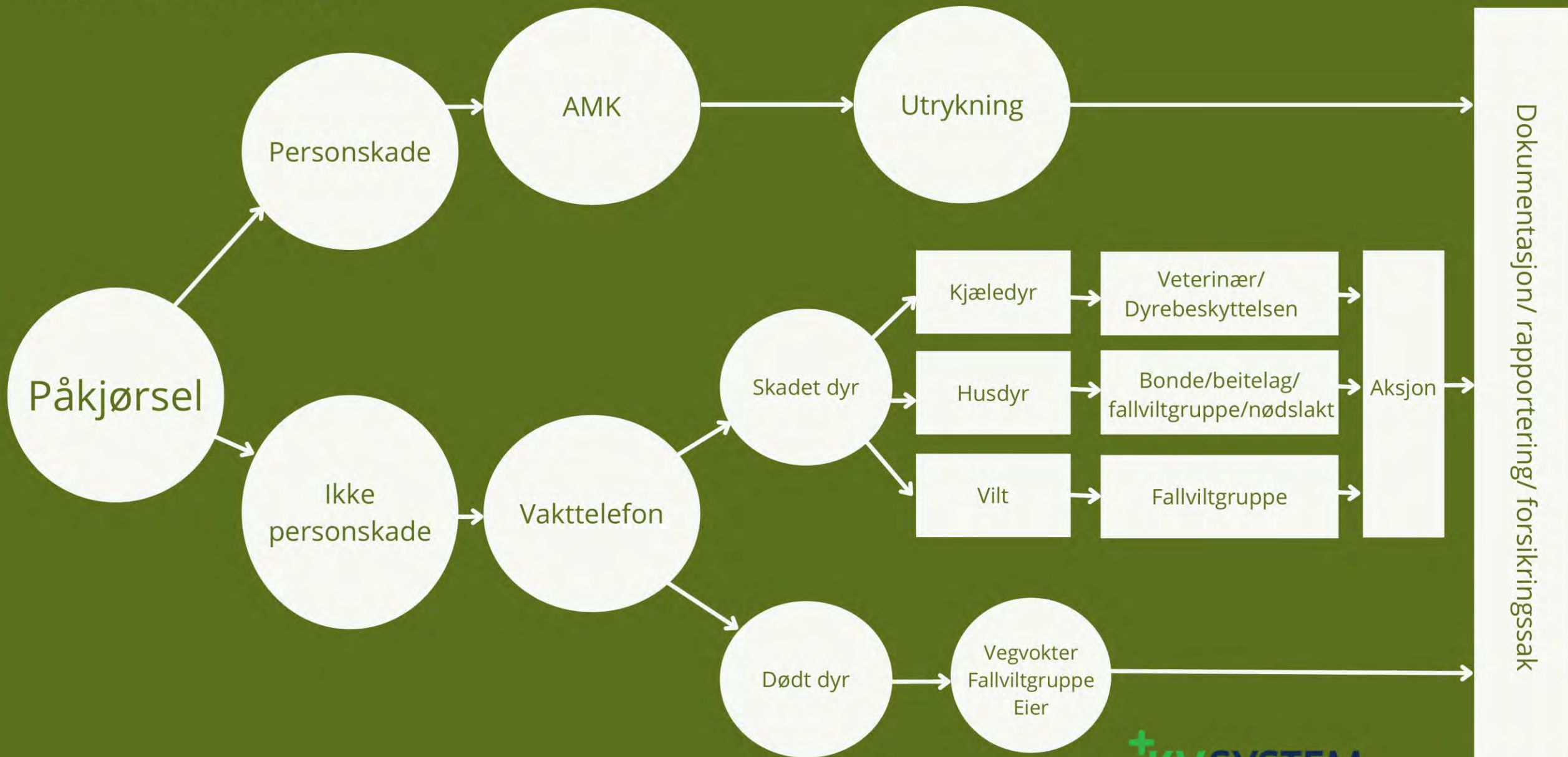
- **Prosjekteier:** KV System AS
- **Forskningspartner:** Ruralis – Institutt for Rural- og regionalforskning
- **Samarbeidspartnere:**
  - ❖ Norsk Luftambulans (NLA)
  - ❖ Abaris Consulting AS
  - ❖ Skåppå
- **Referansegruppe:**
  - ❖ Norsk Luftambulans, Statens vegvesen, Miljødirektoratet, Norsk Sau og Geit, NAF, Dyrebeskyttelsen, Bane NOR, Innlandet politidistrikt / Fylkeskommune, Skogkurs
- **Finansiering:**
  - ❖ Regionale Forskningsfond

Hoved punkter

- Inkludering av alle dyrearter: vilt, tamdyr og kjæledyr
- Koordinatbasert stedsangivelse og videoløsning
- Felles nasjonal vaktentral spesifikt for dyrepåkjørsler *
- Personell med spesifikk opplæring om dyrepåkjørsler
- Integrering mot andre systemer 113 app og evt Ecall
- Sikre kontinuerlig oppdatert informasjon, tilgang flere databaser
- Standardiserte prosedyrer for registrering og håndtering
- Samarbeid med andre aktører

PROSESSKART

Avsluttende ord

- Alle er enige om at dyrepåkjørsler er et enormt problem
- Samfunnsøkonomiske kostnader beløper seg til milliarder
- Kostnadene for bileiere, jernbaneaktører, togeiere, forsikringsselskap og helsesektoren er meget store, det samme er dyrelidelsene
- Jeg håper at den nye Dyrevelferdsmeldingen fører til at det blir bevilget tilstrekkelig finansiering til forskning - uten forskning vil problemet kun forverres
- Og som sagt, dyrepåkjørsler er meget komplekst og det er helt nødvendig med et samarbeid mellom flere parter / etater / myndigheter

Takk for oppmerksomheten!

